

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ

หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง

เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

STRATEGY TO DEVELOP ECOTOURISM IN THE HINNAMNOR NATIONAL PROTECTED

AREA : THE CASE STUDY OF THE XE BANG FAI CAVE WITH THE WATER GOING

THROUGH, NONGPING VILLAGE, BUALAPHA DISTRICT, KHAMMOUANE PROVINCE,

LAO PEOPLE DEMOCRATIC REPUBLIC.

11

สิสมพร สุตกิจัก*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ การุณย์ลัญจกร**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนา 2) สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติหินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มเป้าหมาย 15 คน เลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติหินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟ บ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ด้านการตลาด พบว่า ประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องของการตลาดเพราะว่าไม่มีหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนไม่รู้ว่าอะไรดีอะไรเพื่อมาขายให้กับนักท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมของภาครัฐขาดความต่อเนื่องทำให้ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อหน่วยงานรัฐบาล 3) การทำงานของภาครัฐยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน 4) ประชาชนมีความต้องการให้รัฐเข้ามาส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีความหลากหลาย ด้านสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า 1) ด้านให้บริการไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว 2) ด้านไฟฟ้าไม่มีใช้ในหมู่บ้าน 3) ด้านอุปกรณ์ ยังมีไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว 4) เส้นทางคมนาคม ยังเป็นปัญหาสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า 1) การบริหารจัดการของคณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจ 2) การรักษาลิงแวดล้อม เช่น ขาดการจัดการกับขยะมูลฝอย ขาดการดูแลรักษา น้ำ ขาดการจัดการในถ้ำยังไม่มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่ชัดเจน 3) การบริหารจัดการในด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่พักในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อยังมี 4) การบริหารจัดการในด้านการรักษาพยาบาลในกรณีเกิด

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อุบัติเหตุ ด้านการให้บริการ พบว่า 1) ประชาชนยังไม่มีรู้หนังสือ 2) ขาดการส่งเสริมสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ 3) ด้านการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะอนามัย 4) ขาดไกด์นำเที่ยว 5) ขาดที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม พบว่า 1) ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนของกิจกรรมต่างๆ 2) ไม่มีการสำรวจเส้นทางเดินป่าเพื่อบอกว่ากี่กิโลเมตร แล้วมีกิจกรรมอะไรบ้าง 3) ไม่จุดส่งเสริมการขายในแต่ละกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

2. การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมเป็นไปได้และประโยชน์ในการปฏิบัติยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to investigate a problem state, need and way to development, 2) to create a strategy to develop ecotourism in the Hinnamnor National Protected Area by having the Xe Bang Fai Cave with the water going through, Nongping Village, Bualapha district, Khammouane province, Lao PDR as a case study. The target people were 15 people selected by purposive sampling, who were concerned with the ecotourism development. The tools used were a structured interview guide and a rating scale questionnaire. Statistics used to analyze data were percentage, mean, and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The problem states of ecotourism in the Hinnamnor National Protected Area were as follows: 1) the aspect of marketing – the people had no knowledge and understanding about marketing, did not know what products to sell for tourists. The government support lacked continuity and coordination between the government work units and the people would like the government to come to support making a variety of products; 2) the aspect of tourist attractions – giving services to tourists was not enough. Electricity was not available in the village. Facilities were not enough for the tourists. Roads for communications to the attractions needed to be developed; 3) the aspect of management – the committee of the village tourism management lacked knowledge and understanding about management, lacked the clear model of management and lacked safety management for decreasing accidents among the tourists in case the accident occurred; 4) the aspect of service giving – lack of good communication because of illiteracy among most of the people, lack of equipment for service employment, lack of controlling the hygienic food cooking, lack of a guide for visitors, lack of a place for accommodating the tourists; and 5) the aspect of activity during travel – a clear style of activity arrangement during travel being not available, and a plan being not available for prompting activity doing at every point of kilo-stone for the tourists, and lack of the sale promoting point of each activity for increasing the community's income. Thus, the development of ecotourism needs the

solution of the aforementioned problem state for meeting the people's need through involvement in creating together a strategy to find a way to ecotourism development.

2. The development of ecotourism in the Hinnamnor National Protected Area had three strategies as follows: 1) enhancement of the public utility system and management of the natural resources and environment in the Hinnamnor National Protected Area for sustainable ecotourism, 2) promotion of the ecotourism source potential and sustainable quality tourism marketing, and 3) enhancement of quality of life including tourists' safety of life and property for promoting ecotourism.

3. From checking the appropriateness, feasibility and practical benefits of the ecotourism strategy in the Hinnamnor National Protected Area, it was found at the highest level as a whole and each aspect.

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกันที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุมในปี ค.ศ. 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันโดยการมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของชุมชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ-สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาสถิติเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศ (WTO, 2010) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถนำไปสู่กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติและที่สำคัญการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชุมชนสืบสานความคิดที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านให้คงไว้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในแบบพึ่งพาตนเองเป็นการสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชุมชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550)

พื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เป็นป่าที่แต่งตั้งขึ้นตามคำสั่งเลขที่ 164/นย ปี ค.ศ. 1993 ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด 82,000 เฮกตาร์ ตั้งอยู่เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยชีวภาพนานาชนิด เช่น สัตว์น้ำ สัตว์ป่า และป่าไม้ที่ยังคงสวยงาม นอกจากนั้นพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ ภูเขาหินปูน ถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟและผาหิน ในส่วนถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟเป็นถ้ำที่สามารถพักค้างแรมในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติได้ซึ่งมีระบบนิเวศที่สวยงามเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการนำเสนอพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เข้าเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ส่วนหนึ่งในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน รวมทั้งการปกป้อง รักษา ไม่ให้ประชาชนเข้าไปบุกรุกนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2011)

ถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟได้ถูกค้นพบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2448 โดยชาวฝรั่งเศส และในปี พ.ศ. 2538 มีการสำรวจอีกครั้งหนึ่งแต่ก่อนมีข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 และปี พ.ศ. 2551 นายจอห์น โพลีเก้ได้นำพานักสำรวจจาก Federation francaise de speleologie ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ได้เข้ามาสำรวจอีกครั้งหนึ่งพบว่า ภายในถ้ำมีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์และความสวยงาม พร้อมทั้งได้มีการเผยแพร่ออกสู่สายตาชาวโลกได้รู้จักนับตั้งแต่นั้นเป็น

ต้นมา นอกจากนั้นถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังมีแหล่งธรรมชาติที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายอย่าง เช่น น้ำตกตาดเซียงลี วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน และแหล่งทางด้านประวัติศาสตร์ บริเวณถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟมีสภาพแวดล้อมด้านพื้นที่เหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีโครงการสนับสนุนจากภาครัฐบาล และองค์กรพัฒนาระหว่างประเทศ (NGOs) เพื่อเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ

ปัจจุบันรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมากขึ้นและถือได้ว่าทรัพยากรธรรมชาติบริเวณถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟเป็นของทุกคน รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้ามามีการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จมีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวมการประสานงานระหว่างภาครัฐบาล ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยกันกำกับ ดูแล บำรุงรักษาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มที่ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2011) ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่บริเวณดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ โดยเฉพาะบริเวณเขตถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟเมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติจะต้องป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติเชิงนิเวศร่วมกันกำหนดขอบเขตแหล่งที่ทำกิน ป้องกันผู้บุกรุกทำลายป่า การปลูกป่า การดูแลรักษาพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ การเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ ถ้าประชาชนหรือชุมชนมีการปฏิบัติตามจะทำให้เกิดผลดีกับการอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ และที่สำคัญคือป่าสงวนแห่งชาติจะช่วยปรับสภาพบรรยากาศช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นแหล่งปัจจัยสี่ของชุมชน เป็นแหล่งเศรษฐกิจ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและยังเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มนุษย์ในด้านการท่องเที่ยวและทำให้เกิดเศรษฐกิจขึ้นในชุมชนและท้องถิ่น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 7, 2011-2015)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้มากยิ่งขึ้นที่ส่งผลให้เกิดความสมดุลแก่ธรรมชาติและระบบนิเวศในที่สุด อีกทั้งการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติให้มีความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมปลูกจิตสำนึกในการร่วมแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้เกิดคุณค่าร่วมกัน ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ

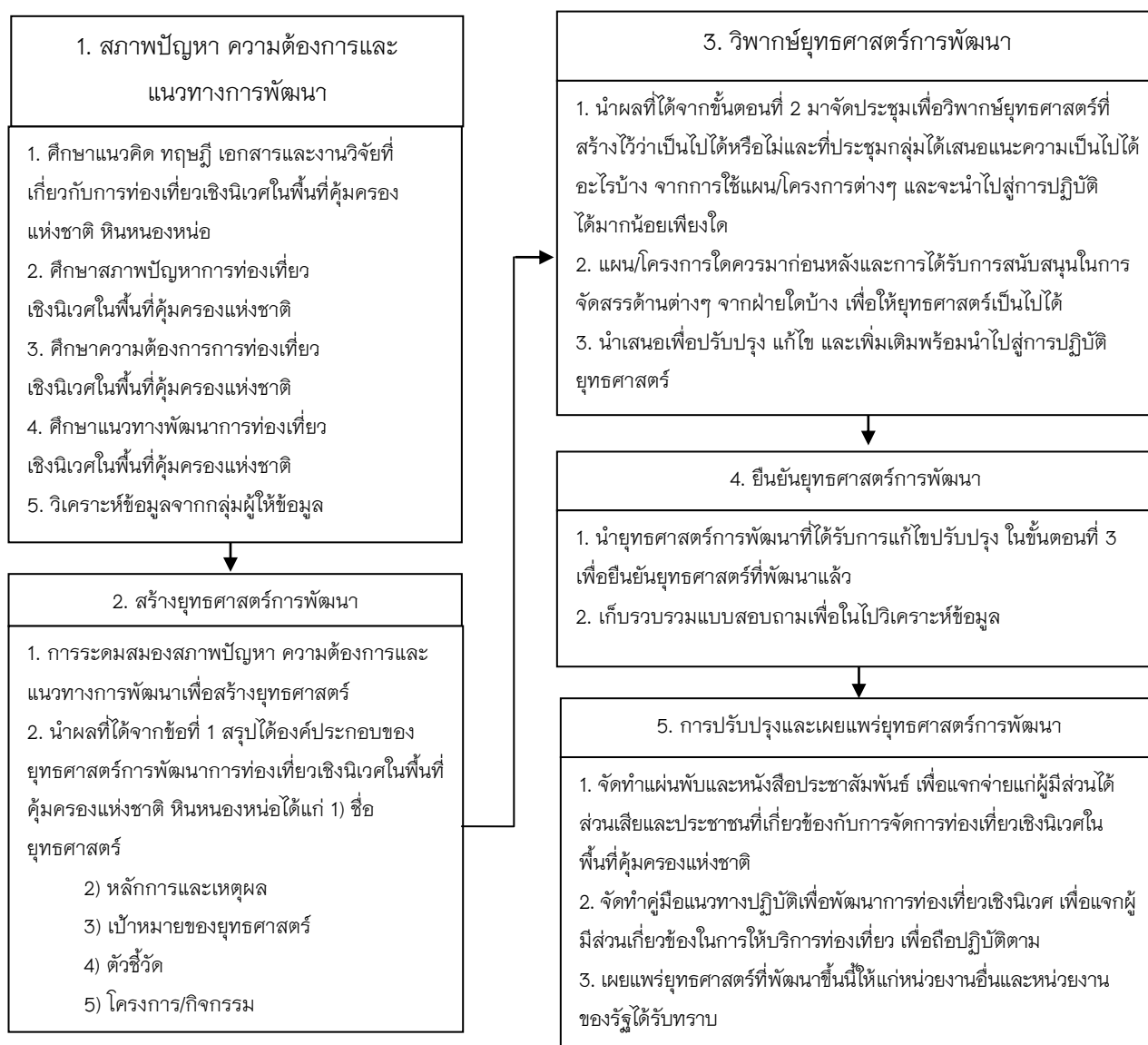
หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้าน้ำลวดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

น้ำลวดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนากองทัพเรือเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผู้วิจัยยึดขอบเขตด้านเนื้อหาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนากองทัพเรือเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา วิพากษ์ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนา ยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนาและ การปรับปรุง เผยแพร่ยุทธศาสตร์การกองทัพเรือเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 วิพากษ์ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 ยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 217 ครอบครัว

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 15 คน ได้แก่ แผนกแถลงข่าววัฒนธรรมและการท่องเที่ยวระดับแขวง 1 คน แผนกแผนการและการลงทุนของรัฐ 1 คน ผู้แทนชุมชน/ท้องถิ่น จำนวน 3 คน ผู้แทนหน่วยงานด้านบริการ จำนวน 4 คน ผู้แทนภาคเอกชน จำนวน 2 คน นักท่องเที่ยว 2 คน และองค์กรช่วยเหลือระหว่างประเทศ จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา การวิพากษ์ยุทธศาสตร์การพัฒนา และการยืนยันยุทธศาสตร์การ เป็นกลุ่มเดียวกัน จำนวน 12 คน ได้แก่ แผนกแถลงข่าววัฒนธรรมและการท่องเที่ยวระดับแขวง 1 คน แผนกแผนการและการลงทุนของรัฐ 1 คน ผู้แทนชุมชน/ท้องถิ่น จำนวน 3 คน ผู้แทนหน่วยงานด้านบริการ จำนวน 3 คน ผู้แทนภาคเอกชน จำนวน 2 คน และองค์กรช่วยเหลือระหว่างประเทศ จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ตอนที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis กล้องถ่ายภาพดิจิทัล เครื่องบันทึกเสียง กระดาษฟลิปชาร์ต และปากกาเคมี

ตอนที่ 3 วิพากษ์ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษา ถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้เทคนิคการระดมความคิด

ตอนที่ 4 ยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษา ถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 การเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษา ถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้แผ่นพับและบทความ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. วิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
3. ดำเนินการร่างแบบสัมภาษณ์ โดยนำประเด็นที่ได้ศึกษามาจัดหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ
4. นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ให้ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และตรวจสอบความถูกต้องตามกรอบแนวคิดของการวิจัย
5. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์
6. นำแบบสัมภาษณ์ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
7. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำไปหาค่า IOC โดยมีเกณฑ์วัด 0.50 ขึ้นไปของข้อคำถามถือว่าใช้ได้
8. จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงกลุ่มตัวอย่างบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำแบบสัมภาษณ์กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษา ถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มในขั้นตอนของการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามแก่ผู้ให้ข้อมูล (informants) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อยืนยันยุทธศาสตร์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) อันได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟ บ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ด้านการตลาด พบว่า ประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องของการตลาดเพราะว่าไม่มีหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนไม่รู้ว่าอะไรดีเพื่อมาขายให้กับนักท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมของภาครัฐขาดความต่อเนื่องทำให้ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อหน่วยงานรัฐบาล 3) การทำงานของภาครัฐยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน 4) ประชาชนมีความต้องการให้รัฐเข้ามาส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีความหลากหลาย ด้านสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า 1) ด้านให้บริการไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว 2) ด้านไฟฟ้าไม่มีใช้ในหมู่บ้าน 3) ด้านอุปกรณ์ ยังมีไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว 4) เส้นทางคมนาคม ยังเป็นปัญหาสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า 1) การบริหารจัดการของคณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจ 2) การรักษาสีเขียวแวดล้อม เช่น ขาดการจัดการกับขยะมูลฝอย ขาดการดูแลรักษา น้ำ ขาดการจัดการในถ้ำยังไม่มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่ชัดเจน 3) การบริหารจัดการใน ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่พักในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ ยังไม่มี 4) การบริหารจัดการในด้านการรักษาพยาบาลในกรณีเกิดอุบัติเหตุ ด้านการให้บริการ พบว่า 1) ประชาชนยังไม่มีหนังสือ 2) ขาดการส่งเสริมสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ 3) ด้านการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะอนามัย 4) ขาดไกด์นำเที่ยว 5) ขาดที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม พบว่า 1) ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนของกิจกรรมต่างๆ 2) ไม่มีการสำรวจเส้นทางเดินป่าเพื่อบอกว่ากี่กิโลเมตร แล้วมีกิจกรรมอะไรบ้าง 3) ไม่จุดส่งเสริมการขายในแต่ละกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

2. การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมเป็นไปได้และประโยชน์ในการปฏิบัติยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ : กรณีศึกษาถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟบ้านหนองปิง เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ภาครัฐขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค จึงขอเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1.1 ด้านการคมนาคมที่จะใช้ในการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ ยังไม่สะดวกสบายและต้องใช้เวลาในการเดินทางเป็นเวลานาน และพาหนะที่จะใช้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ เช่น พาหนะรับ-ส่งทั้งทางบกและทางน้ำ (อยู่ประจำ) รัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการปรับปรุงการคมนาคม

1.2 ด้านงบประมาณสนับสนุนของภาครัฐมีจำกัดต้องพึ่งองค์ระหว่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งนักลงทุนและเอกชน เพื่อยกระดับพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติหินหนามหน่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นหมู่บ้านทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐควรหาช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวนี้

1.3 ด้านการสื่อสารยังไม่มีให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น โทรศัพท์สาธารณะ อินเทอร์เน็ต ไฟฟ้า เป็นต้น รัฐควรจัดบริการให้ได้สิ่งอำนวยความสะดวกด้านนี้อย่างครบถ้วน

1.4 ด้านน้ำยังมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพราะบ้านหนองปิงมีถังเก็บน้ำ 1 แห่งและต้องใช้พลังงานจากแผงโซลาร์เซลล์ในการผลิตกระแสไฟฟ้า และยังไม่มีผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาแหล่งเก็บน้ำประจำหมู่บ้าน รัฐควรหาทางช่วยเหลือให้น้ำสะอาดเพื่อการอุปโภค บริโภคแก่นักท่องเที่ยวอย่าให้บกพร่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ทุกหน่วยงานของภาครัฐจะต้องเข้าไปดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ

2.2 การกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนยังต้องอาศัยอำนาจของรัฐเป็นผู้ตัดสินใจทำให้การพัฒนาล่าช้าด้วยงบประมาณและยังขาดการกระจายอำนาจในการสั่งการและตัดสินใจให้ทันกับสถานการณ์

2.3 ควรนำแผนพัฒนาบ้านหนองปิงหรือเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมาศึกษาร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายและหลุดพ้นจากความยากจนได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ ปี ค.ศ. 2020

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการปลูกจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อเป็นฐานกลไกสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟ

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านรูปแบบการจัดโซนนิ่ง (Zoning) พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่คุ้มครองแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการท่องเที่ยวบนถ้ำน้ำลอดเซบั้งไฟ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการวางผังเมือง หรือผังพื้นที่เฉพาะในการใช้ที่ดินบนเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อการวางรากฐานในการจัดการพื้นที่อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการผังเมืองและภูมิศาสตร์ สอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความเหมาะสมในเชิงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 2011-2015.

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2554.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก <http://www.trangalltour.com/tr-eco-def-th.htm>, เข้าถึง 17 พฤษภาคม 2556.

นัทธมน บวรกุลกิจทวี. ผลกระทบจากการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวต่อชุมชน ท้องถิ่นตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรปราการ.
วิทยานิพนธ์ วท.ม กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

สุนทอน ไชยสงคราม. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา บ้านเกียดไ้ง เมืองปะทุมพอน
แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. อุบลราชธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2554.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ. (2546). การวางแผนกลยุทธ์ ศิลปะการกำหนดแผน องค์การสู่ความเป็นเลิศ.
พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ:

เอกพงศ์ เนขุนทด. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลวังหมี่ อำเภอน้ำเหว จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

WTO (World Tourism Organization). Sustainable Tourism Development. USA, 2011.